

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1972/43
Karar Sayısı : 1972/43
Karar Günü : 3.10.1972

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME: Bornova İcra Tetkik Mercii.

İTİRAZIN KONUSU: 17.7.1964 günlü, 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununun 5. maddesinin Anayasaya aykırı olduğu yolundaki borçlu iddiasının ciddi olduğu ve kuralın Anayasanın değişik 29. maddesine aykırı bulunduğu kanısına varan hâkimlik Anayasanın değişik 151. maddesine dayanarak Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

I. OLAY:

507 sayılı Kanunun 5. maddesindeki aynı kanunun 2. maddesinde belirtilmiş esnaf hizmet, müslük, küçük sanat sahiplerinin ve yanlarında çalıştırdıkları aynı nitelikteki kimselerin mesleklerine en yakın konuda kurulu esnaf ve küçük sanatkârlar derneklerine kayıtlarını zorunlu kılan kurala dayanarak Bornova Esnaf ve Küçük sanatkârlar Derneğince bir marangozun kaydı yapılmış; yapılan giriş ücretini ve yıllık aidatı ödemediği için yine 507 sayılı Yasanın 39. maddesinde yer alan (derneklerin kayıt ücretleri, yıllık aidat ve para cezaları ile ilgili ve usulünce itiraz mercilerinden geçerek kesinleşmiş kararlarının ilâm değerinde olduğu ve genel hükümler uyarınca yerine getirileceği) yolundaki kural gereğince Bornova İcra Dairesine başvurulup borçluya 17.1.1969 günlü 1969/14 sayılı icra emri çıkartılması üzerine borçlu icra tetkik merciiine giderek kayıttan haberi bulunmadığını ileri sürmüş ve takibin durdurulmasını istemiştir. İcra tetkik merciiinin önce 1969/6 daha sonra 1972/6 sayısını alan itiraz sırasında borçlu 507 sayılı Kanunun 5. maddesinin Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürmüş; icra tetkik mercii iddianın ciddi ve sözü geçen maddenin Anayasanın değişik 29. maddesine aykırı bulunduğu kanısına vardığı için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına 8.8.1972 gününde 1972/16 sayılı ile karar vermiştir.

II. METİNLER:

1- Anayasaya aykırılığı ileri sürülen kural:

17.7.1964 günlü, 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununun Anayasaya aykırılı ileri sürülen 5. maddesi (Beşinci Tertip Düstur: Cilt: 3- ikinci kitap, sayfa 2885 teki metne göre) şöyledir:

“Madde 5- İkinci madde belirtilen esnaf ile hizmet, meslek, küçük sanat sahipleri ve aynı niteliği taşıyıp, yanlarında çalışanların meslekleri ile en yakın konuda kurulu esnaf ve küçük sanatkârlar derneklerine kayıtları zorunluluğu vardır. Dernek olmayan yerlerde işbu zorunluluk birlik ajanlığına kayıtlarla yerine getirilir.”

2- Dayanak olarak ileri sürülen Anayasa maddesi:

Esas Sayısı : 1972/43
Karar Sayısı : 1972/43

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin Anayasaya aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varışını desteklemek üzere ortaya koyduğu Anayasanın değişik 29. maddesi aşağıda yazılı olduğu gibidir.

“Madde 29- (20.9.1971 günlü, 1488 sayılı Yasa ile değişik) Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasında uygulanacak şekil ve usuller konusunda gösterilir. Kanun, Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün, millî güvenliğinin, kamu düzeninin ve genel ahlâkın korunması maksadiyle sınırlar koyabilir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya veya dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

Dernekler, kanunun gösterdiği hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir. Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün, millî güvenliğinin, kamu düzeninin ve genel ahlâkın korunması bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde de, hâkim kararına kadar konunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle faaliyetten alıkonulabilir.”

III. İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 3.10.1972 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında rapor, Bornova İcra Tetkik Mercii'nin 11.9.1972 günlü 1972/6-16 sayılı yazısına bağlı olarak gelen gerekçeli karar ve ekleri, konuyu ilgilendiren öteki metinler okunduktan sonra önce hâkimliğin itiraz yoluna başvurmayaya yetkili bulunup bulunmadığı üzerinde durulmuştur.

Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanununun 27. maddeleri kurallarına göre bir mahkemenin herhangi bir kanun hükmünü, Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilmesi için, Anayasa Mahkemesine getirebilme yetkisini kazanması, elinde bakmakta olduğu bir davanın bulunmasından başka ayrıca Anayasa Mahkemesine getirdiği kanun kurallarını o davada uygulama durumunda olmasına bağlıdır.

Olayda söz konusu olan, 507 sayılı kanununun 39. maddesi aracılığı ile 9.6.1932 günlü, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun ilâmların icrasına ilişkin İkinci Babı hükümlerine (madde 24-41) bağlı bir takiptir ve borçlu takibin durdurulması istemiyle icra tetkik merciine başvurmuştur. 2004 sayılı Kanunun değişik 33. maddesine göre “İcra emrinin tebliği üzerine borçlu yedi gün içinde dilekçe ile icra tetkik merciine başvurarak borcun zamanaşımına uğradığı veya ihmal veya itfa edildiği itirazında bulunabilir. İtfa ve imhal iddiası yetkili merciilerce resen yapılmış veya usulüne göre tasdik edilmiş yahut icra dairesinde veya tetkik merciinde veya mahkeme önünde ikrar olunmuş senetle tevsik edildiği takdirde icra geri bırakılır.”

Şu duruma göre Bornova İcra Tetkik Mercii bakmakta olduğu itirazda işi ancak zamanaşımı, imhal ve itfa yönlerinden, tabiatıyla böyle bir iddia varsa, ele almağa ve incelemeye yetkilidir. Şu sınırlı yetki içinde 507 sayılı Kanunun kayıt zorunluğuna ilişkin 5. maddesinin uygulanması söz konusu olamaz. O nedenle de Anayasanın değişik 151. maddesine dayanarak merciin sözü geçen kuralı, anayasaya uygunluk denetimi için, Anayasa Mahkemesine getirmesine olanak yoktur. Çünkü bu yol için Anayasaca öngörülmüş olan iki koşuldan ikincisi, yani iptali istenen kanun kuralının mahkemenin elindeki işte uygulanacak bir kural olması koşulu gerçekleşmiş değildir. Anayasanın değişik 151. ve 44 sayılı Kanununun 27. maddelerine uymayan başvuranın, itirazda bulunan hâkimliğin yetkisizliği nönünden reddi gerekir.

Esas Sayısı : 1972/43
Karar Sayısı : 1972/43

IV. SONUÇ:

İtiraz konusu kural icra ve tetkik merciinin bakmakta bulunduğu işte uygulayacağı hükümlerden olmadığı için Anayasanın değişik 151. maddesine uymayan itirazın, itiraz yoluna başvuran hâkimliğin yetkisizliği yönünden reddine 3.10.1972 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Muhittin TAYLAN	Avni GİVDA	Fazıl ULUOCAK

Üye	Üye	Üye
Sait KOÇAK	Nuri ÜLGENALP	Şahap ARIÇ

Üye	Üye	Üye
İhsan ECEMİŞ	Recai SEÇKİN	Ahmet AKAR

Üye	Üye	Üye
Halit ZARBUN	Ziya ÖNEL	Kâni VRANA

Üye	Üye	Üye
Muhittin GÜRÜN	Şevket MÜFTÜGİL	Ahmet H.BOYACIOĞLU